

Säsong 2, avsnitt 5

Johanna: Hej och välkomna till Funktionsrättspodden! Idag har vi ett fullmatat avsnitt som handlar om digitalt utanförskap och föreningen FUB kommer hit. Men vad har hänt sen sist här på den intressepolitiska fronten, Karin?

Karin: Vi har så mycket som möjligt som händer just nu. Vi hade ett seminarium för en kort tid sen om god och nära vård, som vi även hade besöksrekord på. 82 gäster deltog på seminariet, som diskuterade hur vi ska få en bra primärvård och en god och nära vård i Stockholms län. Superintressant. Vill ni läsa en sammanfattning så finns det på vår hemsida.

Johanna: Vi hade många kända gäster på det här seminariet.

Karin: Det hade vi verkligen. Det var bara stjärnskott som medverkade. Först så hade vi Anna Nergård, som är tidigare särskild utredare hos regeringen och som har skrivit de här utredningarna. Hon berättade om just vad de hade gjort för överväganden, vad de hade gjort för förslag, och vad som kommer komma framöver.

Sen hade vi bjudit in till en paneldebatt. I panelen satt kända personer som Anna Starbrink, hälso- och sjukvårdsregionråd för Liberalerna i Stockholm. Vi hade Talal Kurdi från Socialdemokraterna, som är andre vice ordförande och oppositionsregionråd. Sen hade vi ytterligare en politiker, Erik Slottnér, för vi ville få in kommunperspektivet i det här. Samverkan mellan kommuner och regioner är ju viktigare än någonsin, och allra helst när det kommer ske de här förändringarna.

Johanna: Till sist så hade vi också representanter från professionen. Vi hade Mikael Ohling som är sjukvårdsdirektör på Stockholms läns sjukvårdsområde, som är den som ansvarar för den regiondrivna sjukvården i Stockholms län, bland annat mycket primärvård. Och sen hade vi Magnus Isaksson, som kommer från Svensk Förening för Allmänmedicin, där han är ordförande. Han jobbar också på en vårdcentral på Ekerö. Så det var stor uppslutning den här kvällen. Kändes jättekul. Och det var bra diskussioner och samtal. Men det som jag tror att vi tar med oss mest och som vi kommer jobba vidare med är ju att det finns en ganska stor samsyn kring att vi vill skapa någonting bra, men vi behöver fundera på hur vi ska skapa det. Och framför allt behöver kanske politiken se till att det händer, genom att fördela om olika typer av resurser.

Karin: Javisst. Och vi kommer jobba vidare med god och nära vård, vi slutar ju inte där, utan under hösten så kommer vi jobba vidare med de olika delbetänkanden som ingår.

Karin: Maj månad har passerat, och många av oss har haft årsmöte. Vårt årsmöte gick av stapeln 17e-18e maj, och vi använde oss av plattformen VoteIT, som har fungerat mycket bra för våra behov. Både i år och 2020.

Johanna: Men det stämmer ju. Och fördelen med, den stora, stora fördelen med att ha ett asynkront möte, som vi hade, det är att ett asynkront möte pågår icke samtidigt. Ett synkront möte sker i realtid. Alla närvarar samtidigt. Vi diskuterar och argumenterar samtidigt. Vi påverkas då av varandra, och stämningen i lokalen, och det ställs krav på deltagarna att kunna argumentera utan betänketid. I ett asynkront möte får vi utrymme för eftertänksamhet. Vi kan diskutera med en kollega eller en styrelsemedlem: Vad ska vi svara på den här frågan? Vad tycker vi här? Vi slår vakt om demokratiska rättigheter att kunna yttra sig och kunna tänka efter före.

Karin: Men precis. De demokratiska principerna stärks i den här typen av mötesformer, just med tanke på att vi kan diskutera, fråga andra.... För sitter du på ett möte fullt med folk, ja, då går du ju inte ut och ringer till någon och frågar: Vad ska jag tycka i den här frågan? Eller så där. Utan här finns det ju verkligen tid för eftertanke, men också tid att verkligen fundera på: Vad står vi för, och vad vill vi säga med det här?

Johanna: Alla, alla har ju kommit ut från ett möte och tänkt: Varför sa jag inte det där? Och det kan jag säga att ingen gjorde efter vårt VoteIT-möte, för där hade vi alla tid att tänka efter och svara på varandras frågor och funderingar i lugn och ro, med delbetänkanden.

Karin: Och också tänker jag, superbra för alla som behöver lite mer tid, men också kanske.... Vi vet ju att många arbetar och åker med kollektivtrafiken, vilket kan ta stora resurser av personer. Det är tid som kan användas för att tänka efter, fundera, fråga en styrelsemedlem eller vad det nu kan vara. Så vi tycker att det finns en jättefin fördel med att använda ett asynkront möte och tjänsten VoteIT. De har ju verkligen tänkt till.

Johanna: Javisst! Tillgänglighetsperspektivet är väl godkänt från vår sida.

Karin: Vi på Funktionsrätt Stockholms län har i vår verksamhetsplan som mål att region Stockholm ska vara en attraktiv arbetsgivare för personer som har funktionsvariationer. Med anledning av det,

Johanna, så har vi under maj månad hållit två föreläsningar, som heter Normer och neuropsykiatriska funktionsvariationer, som en insiktsutbildning för anställda, chefer och medarbetare och skyddsombud i region Stockholms verksamheter. Och det var ju fantastiskt kul att få göra det här tillsammans med dig, men också tillsammans med alla deltagare, där vi diskuterade: Vad har vi för normer på arbetsplatsen? Och vad är det som händer när neuropsykiatriska funktionsvariationer kommer och ställer till det för oss i våra normativa förväntningar?

Vi genomförde först en utbildning, jag och Johanna, om normer och NPF. Och i den andra delen så hade vi bjudit in fantastiska ambassadörer från Autism- och Aspergerföreningen Attention och Hjärnkoll, som berättade mer om hur deras vardag fungerar på jobbet och hur vi kan lära av varandra för att skapa en inkluderande miljö.

Johanna: Precis. För det viktiga här är ju att bejaka att 10 till 15% av svenska invånare har en NPF, och det är en substantiell minoritet som vi måste ta tillvara på i samhället. Vi i samhället har ett ansvar att ta hand om den här gruppen, så att alla kan trivas och ha en trygg arbetsmiljö, en inkluderande arbetsmiljö. Och region Stockholm bör gå först i detta så att andra arbetsgivare kan följa efter.

Karin: Ja, vi får ju inte glömma bort att region Stockholm är en av Sveriges största offentliga arbetsgivare, med närmare 46 000 anställda. Då har vi inte räknat personer som jobbar på uppdrag av region Stockholm inom Capio eller liknande. Utan det är ju en väldigt stor arbetsgivare som har ett stort ansvar. Och vi menar att genom att tänka inkluderande och normkritiskt, kan vi skapa bra arbetsmiljöer för personer som har olika behov. Och att normen behöver vidgas för vad som anses vara en god arbetsmiljö, och hur vi betar oss mot varandra på jobbet.

Johanna: De här seminarierna spelades in och kommer att ingå i en utbildning på lärplattformen för region Stockholm. Så det här var inte en engångsföreteelse, utan det är en permanent installation hos region Stockholm på deras Lärtorg.

Karin: Ja. Det känns kanon att vi tillsammans kan hjälpas åt för att skapa just det här inkluderande samhället, och ett samhälle för alla, framför allt.

Karin: Nu går vi över till dagens tema. Apropos ett samhälle för alla så ser ju vi både fördelar och nackdelar med digitaliseringen. Och idag tänker vi första och främst prata om de stora nackdelarna som finns. Det digitala utanförskapet. Vad innebär det? Hur många lever i det? Och vad beror det på?

Johanna: Det digitala samhället har ju vuxit fram under den senaste 10-20-årsperioden. Vi gör allt mer via digitala tjänster idag. Men det finns ju också personer som inte kan använda digitala tjänster, av olika anledningar. Vi tänker att vi ska kika lite mer på vad det innebär. Och litegrann också prata om tillgänglighet kring det.

Sen har vi ju en fantastisk gäst här i podden. Det är Conny, som kommer för FUB och som kommer prata om det här med digitalt utanförskap och hur han hanterar det.

Karin: En av våra 43 medlemsföreningar är FUB. Startade som Föreningen för utvecklingsstörda barn, och sedan blev det Föreningen för barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning. De bildades 1952 och har 26 500 medlemmar. FUB arbetar för att barn och unga och vuxna med intellektuell funktionsvariation ska kunna leva ett gott liv. I föreningens namn finns begreppet utvecklingsstörd, och det är ett begrepp som är under lupp och diskuteras. Vi på Funktionsrätt Stockholms län väljer att kalla det för intellektuell funktionsvariation. Det förkortas ibland IF. Så det är det begreppet vi använder. Alla är självklart fria att välja vilket begrepp de vill ha för sin funktionsvariation.

IF är inte någon fysisk eller psykisk sjukdom. Den går inte att bota, men man kan kompensera för detta med goda rutiner och ibland hjälpmedel. I Sverige har en av 100 IF. IF är en kognitiv funktionsvariation, och det kan vara svårt att tänka ut konsekvenser och se samband i tankarna.

Johanna: Exakt. Och det gör ju att vi har grupper som behöver olika typer av stöd och som kanske inte kan ta information i flera led. Det är ju personer som har kognitiva funktionsvariationer och personer som också har synnedläggningar som har kanske störst utmaningar med att använda digitala tjänster i samhället. Och vi tänker att det handlar mycket om att just se information i flera led, att kunna förstå och agera i det digitala, helt enkelt. Vi ska gå in på det lite mer när vi pratar med Conny också. För som en del i det här så tänkte vi nu introducera Conny som är avsnittets gäst. Hej Conny, och välkommen till Funktionsrättspodden! Vad brukar du göra i din förening?

Conny: Hej. Jag är väldigt glad för att jag får komma hit. Man har ju en sektion i FUB som heter Inre ringen, som består av personer med bara utvecklingsstörning. Så nu när jag är pensionär så är jag ju med där. Så jag jobbar ju mycket med det här med att påverka politiker och personal och sådana här saker.

Karin: Tack, Conny. När blev du medlem i FUB?

Conny: När jag började på FUB, då blev jag ju medlem. Så jag har ju varit medlem sen 1973. Ja, i stort sett halva mitt liv.

Johanna: Många av våra lyssnare är föreningspersoner. Har du alltid varit en föreningsperson?

Conny: Nej, inte från början så var inte jag i föreningar, utan anledningen till att jag gick med i FUB, det var ju för att få kompisar. Och det som var fördelen med de kompisarna som jag fick i FUB, det var ju att de hade samma problem som jag, så man behövde ju försöka spela någon som man inte var, så, utan man kunde vara den person man var med fel och brister, och bli accepterad ändå. Och det var en av anledningarna till att jag gick med i FUB. Men sen när jag började jobba på FUB, då ingick det ju i mina arbetsuppgifter där att prata och förmedla kunskap om utvecklingsstörning. Och sen har jag pratat med politiker och personal och sådana där saker.

Karin: Tack, Conny. Vi pratade lite om det här tidigare, att Conny använder begreppet utvecklingsstörning och vi använder IF eller intellektuell funktionsvariation. Så det kan det vara! Vi kom överens om att vi tyckte olika. Men Conny, du är ju involverad i FUB:s nya projekt för äldre. Kan du berätta om det?

Conny: Ja just det. De har ju startat ett projekt nu som heter Ett gott liv som äldre. När man går 5-10-15 år tillbaka så var det ju inte så vanligt att personer med utvecklingsstörning blev ålderspensionärer, som alla blir mer eller mindre. Utan man levde inte så länge. Idag lever man ju så länge, vilket jag tycker är bra, så att idag så blir man ju pensionär även om man är utvecklingsstörd, och det ställer ju andra krav på samhället. Som inte finns idag eftersom man inte behövde utveckla de resurserna, så att säga, om man går 10-15 år tillbaka, för då hade man ju ingen som efterfrågade dem.

Johanna: Vi ser ju att samhället digitaliseras allt mer och även region Stockholm. I det här avsnittet uppmärksammar vi svårigheter med att använda de digitala tjänsterna. Kan du berätta hur de digitala tjänsterna fungerar för dig? Du berättade innan att det sätter upp onödiga hinder i din vardag?

Conny: Det största hindret är ju då att det tydligen finns någon regel som säger att man inte kan ha Bank-ID om man har en förvaltare. Och jag har ju förvaltare, så jag kan ju inte ha någon Bank-ID. Men frånsatt det så fungerar ju de här Bank-IDna så man förstår att det är olika koder man ska slå in. Och så ska man göra det i en viss ordning för att det ska funka. Och det är ju oftast det man har svårt för när man har en utvecklingsstörning, att man måste göra flera saker i olika moment.

Johanna: Det Conny pratade om i det här inslaget är ju förvaltare. Det finns ju olika typer av stödinsatser för samhället, där man pratar om antingen god man som hjälper till, eller en förvaltare. Vill ni veta mer om vad det innebär så går det bra att läsa på din kommuns hemsida, för det är kommuner som hjälper personer som behöver det att de får en god man eller en förvaltare. Jag vet att FUB vill att det ska finnas en statlig e-legitimation. Vad tror du om det? Skulle det vara en bra lösning för dig?

Conny: Det finns e-legitimation som man kan använda i datorn, som kallas för Freja. Men det här gäller inte överallt. Som till exempel banken eller inom sjukvården så gäller ju inte det.

Karin: Freja-ID gäller ju på 1177.

Conny: 1177? Jaha, det var ju mer än vad jag visste. Det var ju bra.

Johanna: Men hur skulle du vilja att region Stockholm tillgänglighetsanpassade de digitala tjänsterna, så att alla kunde använda dem?

Conny: I stället för att göra det via dator och så, så skulle man kunna ringa. Man ska inte behöva knappa in där utan man får liksom en röst som svarar när man ringer, att prata med.

Karin: Jag vet att det är många som vill ha ett system där man går in i banksystemet tillsammans med sin gode man. Vad tycker du om det, Conny?

Conny: Jag hälsar ju förvaltare. Jag gillar henne och vi har en bra relation. Men vissa saker vill inte jag att hon ska veta.

Karin: Tack, Conny, för att du har varit med och delat med dig av din kunskap i Funktionsrättspodden. Vi avslutar alltid med att ställa samma fråga till våra poddgäster: Vad innebär funktionsrätt för dig?

Conny: Ja, det är mycket det här med att trots att jag har svårigheter så ska jag kunna mitt liv och räknas som samhällsmedborgare, och jag ska kunna jobba och försörja mig själv och sådana här grejer. Man ska inte behöva kämpa så för att få de här rättigheterna som man faktiskt har rätt till, utan att man ska räknas i samhället som vem som helst, och att man ska få leva ett så gott liv som möjligt enligt de förutsättningar man har. Det tycker jag känns viktigt.

Karin: Tack ska du ha, Conny.

Conny: Tack själv!

Johanna: Jag tänkte berätta vad FUB föreslår. De föreslår en flexibla lösning. Jag läser här från FUB:s tidning Unik, där det står att: FUB vill att regeringen tar fram en statlig e-legitimation som alla kan använda. Det måste finnas en flexibel och samtidigt säker lösning. Användningen av e-legitimationen ska kunna anpassas utifrån varje persons behov. Det ska också finnas en teknisk lösning som gör det möjligt för en god man att använda huvudmannens e-legitimation på ett lagenligt sätt. För det här är en problematik som Conny beskriver, om Bank-ID, god man och personlig integritet. Och det här kan ni läsa mer om på FUB:s hemsida, för det här är en av de stora frågor som föreningen driver.

Karin: Bra att vi förtydligar det här med vad innebär statlig e-legitimation och det förslaget.

Johanna: Visste du att omkring 6% av Sveriges befolkning sällan eller aldrig använder internet? Det finns en undersökning som heter Svenskarna med funktionssättning och internet, som genomförs vartannat år av föreningen och företaget Begripsam. Begripsam har fått stöd från Post- och telestyrelsen för att genomföra de här undersökningarna. Och i den senaste rapporten som kom 2019, där framkommer det att den digitala klyftan etableras i unga år och kvarstår hela livet. Många behöver hjälp. Den som använder olika digitala tjänster eller använder internet är inte självständig. Det framkommer också i rapporten att samhällsfinansierade institutioner, det vill säga offentliga myndigheter, till exempel, misslyckas med att skapa tillgänglighet och inkluderande miljöer. I undersökningen tar de också upp att Webbtillgänglighetsdirektivet som kom för några år sen och även då den här lagen som heter Lagen om digital offentlig service, är inte tillräckliga och täcker inte upp alla krav för att skapa helhetslösningar som funkar för de flesta användare.

Den här undersökningen pekar ut en hel del utmaningar med det digitala. Men det finns ju också fördelar med det digitala. Och framför allt under pandemiåret. Vi har ju pratat så mycket om coronapandemin och covid19, men vi ser ju att användandet av digitala tjänster har ökat. Inte minst inom föreningsvärlden, men också i vardagen: att handla på internet eller att utträta vårdbesök. Men det är så viktigt att komma ihåg att alla inte kan använda den här typen av tjänster, som Conny var inne på.

Karin: Funktionsrätt Stockholms län säger ofta att de gamla sätten måste fortsätta fungera, och det tar vi upp i olika samverkansråd, när beslutsfattare tjänstepersoner och politiker är snabba på den här digitala bollen och ska digitalisera på alla möjliga nivåer. Då brukar vi säga: Har ni tänkt på det här? Alla har inte mobilt Bank-ID. Alla kan

inte klicka sig fram i ett, för er, logiskt system. Det är inte logiskt för alla. Och det är viktigt att vi inkluderar alla. Alla ska kunna ta del av samhället när det digitaliseras.

Johanna: Ja. Och där tänker jag också att det är så viktigt att vi är uppmärksamma, och att region Stockholm ställer krav. För om inte region Stockholm ställer krav på att en tjänst eller produkt ska vara tillgänglig, ja, då kommer ju inte företaget som vinner upphandlingen tänka på det. Så vi jobbar alltid med att uppmärksamma region Stockholm på att göra det tillgängligt och ställa krav. För annars så har vi ju missat en stor del av våra medlemmar och de olika perspektiv som vi företräder.

Vi ska också säga att det finns fördelar, och det finns de som tycker att det här med digitala tjänster fungerar toppenbra och använder det digitala för att checka av sitt blodsocker eller till exempel få behandlingar hemma. Om jag har svårt att resa med kollektivtrafiken eller av olika anledningar tycker att det är jobbigt att vistas i samhället, jamen då kan det vara en toppengrej att vården kan komma hem till min soffa där jag känner mig bekväm och trygg. Ja, det finns fördelar, och vi ser att det finns väldigt många olika möjligheter och utmaningar med det digitala livet.

Vi ska också säga att 2019 hade vi temaår digitalisering. Funktionsrätt Stockholms län jobbade hela året, precis som vi gör i år, med funktionsrättskonsekvensbeskrivning. Så tittade vi då på digitalisering. Vi tog fram ett material som finns på vår hemsida. Klicka er in på funktionsrattstockholmslan.se och vidare till material och broschyrer, så hittar ni den där. Den heter Vi revolutionerar digitaliseringen.

Karin: Tack, vilket bra tips. Begripsam gjorde en inkluderande undersökning om svenskarna och internet. Med inkluderande innebär att man kunde svara på flera olika sätt. Man kunde svara via sin dator. Man kunde ringa in och berätta sina svar. Och man kunde även posta dem med vanlig post. På så sätt så fick man en inkluderande undersökning som visade ett rätt och riktigt och rättvist mätresultat. För en undersökning om internetvanor som sker på internet, det blir ju direkt att bara personer som behärskar den plattformen är där och svarar. Så Begripsam gjorde ett gediget arbete att få fram de här siffrorna.

Johanna: Ja. Och nu är det på gång igen, så är du intresserad av att delta och har en funktionsvariation, då kan du läsa mer på begripsam.se eller kontakta Begripsam, så får du mer information om hur du kan göra för att delta i den här undersökningen.

Johanna: Men vi har ju haft ett helt program idag med massa nya infallsvinklar, idéer och tankar. Superkul att vi kan prata och fördjupa oss kring digitaliseringens möjligheter men också utmaningar. För det återstår en hel del innan vi har ett samhälle för alla i det digitala.

Karin: Jag tänkte, Johanna, vi brukar ju avrunda litegrann, vad ser vi framför oss framöver? För vi har haft en kall vår i år, men sommaren är ju på ingång. Vad ser du fram emot?

Johanna: Jag ser fram emot det här ljudet. [plaskande vatten]. Ja, jag pratar om att ta ett dopp i Stockholms vackra Östersjö.

Karin: Ja. Åh, det låter ju helt fantastiskt. Jag blir också sugen på att hoppa i plurret. Och det pratade vi ju om förra gången att det finns ganska bra information på kommunens hemsidor kring tillgängliga badplatser och så. Så det kan du kolla upp helt enkelt, innan du beger dig i väg.

Johanna: Och om din kommun inte har en tillgänglig badplats, då kontaktar du kommunkontoret. För alla har rätt att ta ett dopp var vi vill!

Karin: Verkligen! Så vi ser fram emot ett dopp. Vi hoppas att ni också ser fram emot en massa kul grejer i sommar. Vi hoppas att samhället kanske är lite mer öppet eller att vi hittar på saker utifrån de förutsättningar som finns. Vi kan ju det nu.

Johanna: Precis. Men då säger vi tack för att ni har lyssnat på Funktionsrättspodden!